

Eesti Teatri Agentuuri

näidendivõistlus

2015

Erki Aule

„Astuge edasi!“

Liis Lukk

„Kallis, ma olen õnnelik“

Loone Ots

„Gerondid ehk Lõpp“

Tiit Palu

„Lugusid loomadest“

Kiti Põld

„Mata mind kaunit“

Katrin Ruus

„Poolonu ehk Teekond sinisesse“

Piret Saul-Gorodilov

„Tark mees taskus“

Näidendivõistlusi on Eesti Teatri Agentuur (enne 2008. aastat Eesti Näitemänguagentuur) korraldanud alates 1995. aastast. Nende hulgas on nii lastele- ja noortele suunatud kui ka koostöös naaberriikidega läbiviidud. Kahekümne aasta jooksul on näidendivõistlustele saadetud pea kaheksasada viiskümmend näidendit ja ideekavandit ning preemia saanud või äramärkimist leidnud neist üle saja teksti.

Selleaastase näidendivõistluse žüriisse kuulusid:

Peeter Helme, Ott Karulin, Kertu Moppel,

Siret Paju (esinaine), Raivo Trass ja Andrus Vaarik.

Rohkem infot võistluste kohta:

www.teater.ee/autorile/naidendivoistlused

ja heidi@teater.ee

ERKI AULE

Olen ikka aeg-ajalt ennast sundinud näidendeid kirjutama. See on palju raskem töö kui näiteks lavastamine. Seega pigem pühendan ma tohutult aega, leidmaks mõnd paeluvat näitemängu, mida võiks lavastada, selle asemel, et istuda ise laua taha ja valmis kirjutada näidend, mis vastaks minu vajadustele.

Ja kui siis ükskord näidend valmis saab, siis selgub, et ma olen seda kirjutamise ajal oma peas sadu kordi igatpidi läbi lavastanud ja nüüd tuua seda mingis interpretatsioonis veel lavale polegi enam nii huvitav. Aga kuna pole mõtet kirjutada näidendit vaid lugemiseks, siis tuleb seda ikkagi ise lavastada. Seni, kuni ma pole leidnud mõnd paeluvat näitemängu.

„Astuge edasi!“

Farss esikus

19 stseeni

Eesti Teatri Agentuuri 2015. aasta näidendivõistlusel äramärgitud.

Ühes väga hästi kirjutatud komöödias võib tulla ette kõike ning välistatud pole ka õnnelik lõpp. Väikeses remontivajavas korteris saab ehitusmehest ootamatult korteriomanik, prostituudist kogenud massöör, poola professorist politseiniku peigmees ja väsinud vanaprouast neiu netiavarustest. Kuigi remondi tegemiseni ei jõutagi ja kõik, millega alustatakse, lõpeb teist või veel kolmandatki moodi, siis üks on kindel – kõik tegelased astuvad täiesti valel ajal sisse mõnest täiesti valest uksest.

Tegelased:

ASTA, vanem naisterahvas

JAANUS, remondimees

ERGO, naabrimees

MARKOWSKI, vanem poolakas

PAMELA, noor prostituut

TAUNO, prostituudi autojuht

POLITSEINIK, naispolitseinik

Katkend näidendist:

Üheteistkümnes

POLITSEINIK (*uksest sisse tulles*): Eesti Politsei. Kas siin on midagi juhtunud?

JAANUS: Ei. Miks te nii arvate?

POLITSEINIK: Teil oli uks irtakil ja ma kuulsin siit lärmi?

JAANUS: Polnud siin mingit lärmi. (*Märkab vahustatud munadega kaussi.*) Me oleme lihtsalt vanad sõbrad ja läksime siin ühe koogiretsepti üle vaidlema.

POLITSEINIK: Mina kuulsin, et te rääkisite midagi bioloogiast.

JAANUS: Oh, kindlasti rääkisime me igasugu asju. Meestega on ju ikka nii, et alustavad koogitegemise juttudega ja lõpetavad ikka bioloogiaga...

(Politseinik vaatab neid umbusklikult.)

TAUNO: See on meeste puhul nii tüüpiline.

JAANUS: Hästi tüüpiline.

MARKOWSKI: Jah, on kull.

TAUNO *(haarates kausi enda kätte)*: Oi, aga ma pean nüüd minema kooki küpsetama! Aitäh, teile sõbrad heade nõuannete eest. Tšau.

POLITSEINIK: Oodake! Mul on teile üks küsimus. Pange oma kauss ära!

TAUNO *(kaussi ära pannes)*: Ma tahan oma advokaadile helistada.

POLITSEINIK: Oodake. Kõigepealt, vastake, kes teist Jaanus on?

TAUNO: No mina ei ole absoluutselt Jaanus. Mitte kordagi pole olnud.

MARKOWSKI: Mina olen Janusz.

JAANUS: Mina olen tegelikult ka Jaanus.

TAUNO *(lahkudes)*: No näete ise, teil on siin ilma minutagi piisavalt kahtlusaluseid... aga oli tõesti väga meeldiv ja... ma siis lähen.

POLITSEINIK: Oodake!

TAUNO: Ma ütlesin, et ma pole Jaanus, ma olen Tauno.

POLITSEINIK: Tauno, võtke oma kauss kaasa.

TAUNO: Ahsoo, jajah. Tänan. Noh, Jaanused, kohtumiseni. Andke teada, millal vanglas külastuse aeg on... ma toon teile kooki. Tšao.

(Tauno lahkub.)

POLITSEINIK: Kumb teist on Jaanus Kährik.

JAANUS: Miks te seda küsite?

POLITSEINIK: Ma saan aru, et teie?

JAANUS: Natuke nagu oleks.

POLITSEINIK: Ma tõin teile dokumendid ära.

JAANUS: Mis dokumendid!?

POLITSEINIK: Te ju tegite meile avalduse.

JAANUS: Aga kust te teadsite siia tulla?

POLITSEINIK: Te ise ütlesite meile selle aadressi.

JAANUS: Ütlesin või?

POLITSEINIK: Loomulikult.

JAANUS: Ma olen täiesti veendunud, et ma ei öelnud. Müstika.

MARKOWSKI: *Müstika.*

POLITSEINIK: Näete, siin on teie ID- kaart, autojuhiluba, haigekassakaart ja Sexybunny kaupluse kliendikaart. Üks härra oli need leidnud ja tõi politseisse. Pange siia allkiri, et olete kätte saanud.

JAANUS (*hakkab taskutes sobrama*): Appi, ma olen kuhugi pastaka ära kaotanud.

POLITSEINIK: Ma annan teile.

(Ulatab pastaka.)

JAANUS (*allkirja andes*): Mul olid siin taskus korterivõtmed, need on ka kuhugi kadunud.

POLITSEINIK: Kas teil oli võtmete küljes pehme tiiger?

JAANUS: Mis pehme tiiger, nalja teete või!? Ahjaa, muidugi oli.

POLITSEINIK: Selline võtmekimp oli välisukse ees, kui ma sisse tulin.

JAANUS: Appi, ma unustasin võtmed ukse ette, kui ma prostituuti ootasin.

POLITSEINIK: Keda?

JAANUS: Ah, ei midagi, ma toon võtmed ära.

(Tormab korteriuksest välja.)

LIIS LUKK

Olen lõpetanud Tallinna Ülikoolis andragoogika eriala, kuid hetkel olen jätnud erialase töö tahaplaanile, keskendudes kahe pisikese tüdruku kasvatamisele ja kirjutamisele.

Kirjutamiseni jõudsin tänu Drakadeemiale, kuhu ma sattusin 2008 aastal ja kus osalen erinevatel kursustel tänaseni. Üks lugu viib teiseni, esimene näidend järgmise ja see omakorda järgmiseni. Kirjanikuna huvitavad mind päris lood, tänapäevast ja minevikust.

Kirjutatud näidenditest on lavale jõudnud kaks lühinäidendit „Poliitpäev“ ja „Seltsimees direktor“ lavastuses „Ei teki ega kao“ 2009. aastal Hiiumaal, lühinäidend „Mina ja mu elu“ 2010. aastal TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias ja näidend „Mari Raamoti lugu“ 2012. aastal Viljandis.

„Kallis, ma olen õnnelik“

17 stseeni

Eesti Teatri Agentuuri 2015. aasta näidendivõistlusel äramärgitud.

Probleemidekärg, millesse satub oma tulevikku senisest täiesti teistsugusena ette kujutatav naine, on veelgi tihedam seetõttu, et mees teda endiselt ja pimesi armastab. Kuidas minna edasi nii, et keegi haiget ei saaks? On selge, et muutuma peavad kõik ja see pole kerge, sest kuidas kohaneda teadmisega, et su abikaasa või su ema on homoseksuaal. Kuidas kohaneda muutustega ise? Näidendi tihe ja napp dialoog rõhutab ning samal ajal varjab pingeid, mis on inimlikud ja tulevikkujaatavad.

Tegelased: ANN, FELIX, KAREEN, TIM, SAARA, MEES

Katkend näidendist:

Viies

/---/

(Felix ei oska kuidagi olla. Taarub ruumis asjata ringi.)

FELIX: Sa oled mulle valetanud.

ANN: Ei ole.

FELIX: See on siis sinu arvates normaalne?

ANN: Ei ole.

FELIX: Mis see siis on?

ANN: Elu.

FELIX: Appi!

(Felix lööb teist korda rusikaga vastu seina. Ann võpatab taas.)

FELIX: Ma ju armastan sind. Olen armastanud kogu meie koos veedetud aja.

ANN: Ma tean.

FELIX: Mis siis juhtus?

ANN: Lihtsalt ükspäev avastasin, et ainult naised suudavad veel minus tundeid, meeleolusid, võnkeid tekitada. Et nende võime armastada ja olla armastatud on oluliselt suurem, veenvam, püsivam. Mul tarvitses see vaid ära tunda...

FELIX: Miks sa teed mulle nii?

ANN: Sest see on parem kui elulõpuni teeselda, et seda pole.

(Ann püüab läheneda Felixile.)

FELIX: Jäta mind üksi.

ANN: Felix, ma ei taha niimoodi lõpetada.

FELIX: Mine ära.

ANN: Me peame rääkima...

FELIX: Millest? Naistest või?

ANN: Meie lahutusest, varast, lastest.

FELIX: Mitte praegu...

ANN: Me ei saa formaalsusest kõrvale vaadata.

FELIX: Mis formaalsustest sa räägid? Sa löid mulle just noa selga.

ANN: Anna andeks...

FELIX: Ma ei saa aru, kas ma olin tõesti nii halb? Nii saamatu? Olen ma mehena läbikukkunud?

ANN: Vastupidi. Mina ei ole õigustanud end mehe naisena.

FELIX: Ma armastan sind.

ANN: Felix...

FELIX: Ütle, et sa armastad mind endiselt.

ANN: Armastangi, aga ma armastan kedagi teist veel rohkem.

(Felix vajub seina äärde maha.)

ANN: Ma palun ainult mõistmist.

FELIX: Millist mõistmist?

ANN: Et sa aktsepteeriksid mu valikuid.

FELIX: Need teevad mu hinge haigeks.

ANN: Ka hinge on võimalik ravida.

FELIX: Mida?

ANN: Ma tunnen üht head psühholoogi.

FELIX: Lõpeta.

ANN: Rääkimine aitab. Kui sa minuga ei suuda rääkida. Siis vähemalt tema võib kuulata.

FELIX: Hakka parem minema.

ANN: See on ka minu jaoks raske. Lõhkuda ära oma pere ja...

FELIX: Ära valeta...

ANN: Te olete mulle väga olulised. Ma ei taha teid selle pärast veel kaotada. Palun ainult mõistmist ja andestust.

FELIX: Mine...

ANN: Palun...

(Felix tõuseb ja teeb ukse lahi.)

FELIX: Jäta mind üksi.

(Ann istub veel hetke. Felix väriseb ülekeri.)

ANN: Ma ei lähe lõplikult enne, kui oleme rääkinud...

(Ann tõuseb, et lahkuda.)

ANN: Sina pole midagi valesti teinud.

(Uksele ilmub ootamatult Kareen. Ann läheb ja langeb Kareenile kaela. Felix seisab kangestunult ja vaatab oma naist teise naise embuses.)

LOONE OTS

Olen eesti filoloog ja lausa filosoofiadoktor. Elan mehe, pooleteise tütre (vanem õpib Tartus juurat) ja koeraga Tallinna parimas paigas ehk Nõmmel. Suviti kolib meie pere imelisse Karulasse Valgamaal.

Armastan väga ooperit, kuid naudin täiel rinnal mis tahes hüva teatrit. Veel suurem armastus on eesti kultuurilugu. Selle kohta olen kirjutanud nii raamatuid, artikleid, õppeprojekte kui ka näidendeid. Viimaseid eriti selleks, et eestlased hindaks oma suurkujusid kui lihast ja verest inimesi, mitte lamedaks kulunud iidoleid.

Arvan, et teatri ülesanne on eeskätt publikut kasvatada, panna mõtlema elu ja väärtuste üle. Headust tuleb edendada kõikjal ja kõigi ausate vahenditega. Ehk valiti mind just sellepärast juba teist korda Lastekaitse Liidu presidendiks.

Võistlustel on tunnustatud ka minu draamasid „Koidula veri“, „Libuhunt“ ning „Jaan Poska saaga“.

„Gerondid ehk Lõpp“

Hoiataw antiutoopia

Eesti Teatri Agentuuri 2015. aasta näidendivõistluse II preemia.

Vähiepidemia, mille vastu Eesti riik ainsana maailmas relva leidis, on vaid üks põhjustest, miks saja kahekümne viiendaks aastapäevaks on Eestist saanud suurriik. Selles riigis on immigrantide kvoot heatahtlikult kõrge, kuid lapsi nad siin saada ei tohi. Selle riigi gerontide hulka kuuluvad üksikud elusolevad kuuekümnendatel sündinud eestlased, kes veel mäletavad, kuidas ajalukku (ümber)kirjutati eestipärane Noobel ning suur eesti bioloog Pasteur. Mäletavad, kuid ei saa muuta, sest „ei saa võtta inimestelt nende usku Eesti suurusse, sest sellel usul püsib kogu praegune maailm,“ ütleb President. Selles antiutoopias on aga kõik võimalik, ka Viru keskuse ning teletorni õhkulaskmine tõe nimel.

Tegelased:

EESTLASED:

Gerondid (sündinud 1960–65): KIRKE; SVEN, tema abikaasa; AARE; KASSANDRA, Kirke õde.

Teine põlvkond (sündinud 1990–95): ANNABELL, Kirke tütar, inkvisiitor; Dr ÜRGSALU; President.

Kolmas põlvkond (sündinud 2020–25): MARET, Annabelli tütar, õpetajanna; VAIKE, Aare lapselaps; JUTA, Aare teine lapselaps.

Neljas põlvkond (sündinud pärast 2035): ÕNNEPÄEVA, Mareti lapsendatud poeg.

MUULASED:

Teenrid ja teenijad Sveni ja Kirke majas: IVAN, venelane, ülemteener; SIEGFRIED, sakslane; PERCEVAL, inglane; CERVANTES, hispaanlane; THOR, taanlane; RAOUL, belglane; MARIE, prantslanna; ANNA-BRITT, rootslanna; LOTTE, austerlanna; TIMEA, kreeklanna, lapsega.

FÜSSLI JUNGHORN, šveitslane, arstiteaduste resident

Kõrvaltegelased:

Diktor, inkvisiitorid; presidendi ja Aare külalised; suurinkvisiitori ja presidendi käsundusohvitserid; koolilapsed, sh Helmi, Vambola, Lembit ja Luule; inimesed Viru keskuses; teised teenijad ja teenrid eestlaste majades. Görlid, ballett ja keelpillikvartett.

Katkend näidendist:

KIRKE: Me olime Eesti Vabariigi kodanikud, edendajad ja hoidjad! Kunagi ammu. Siis, kui eestlased veel tööd tegid ja oma olemasolu eest võitlesid. Terviseks!

SVEN (*lööb kokku*): Tahaksid sa seda aega tagasi?

KIRKE: Jah!

(*Joob.*)

SVEN: Seda aega, kui Eesti oli tilluke lapp vaest maad Euroopa tagaõues? Kui isegi soomlased ja venelased end meist etematena tundsid? Kui me värisesime, millal iivanid meiega sõda alustavad või lääneriigid meile uued käsulauad saadavad ja suhkrutrahve teevad? Kui me majandus vajus nagu sohu? Kui talumehed nuttes loomi tapsid, sest nende toodangut ei vajanud keegi, ja kui briti poissmehed käisid Tallinnas meie tütreid väntsutamas? Tahad sa tõesti seda aega tagasi?

KIRKE: Vist... siiski jah.

SVEN: Miks ometi?

KIRKE: Sest see oli aus!

SVEN: Ei! See oli meie suhtes väga ebaaus!

KIRKE: Oli mis oli, siis me olime meie ise. Ja meil oli elav elu. Ja nüüd? Kui me ütleme, et Leonardo da Vincil olid Eesti juured ja et Julius Caesari esiisa oli Muhumaa kuningas? Et Goethe elas suurema osa oma elust Eestis ja oli eestlannaga abielus ja et tema geniaalsed raamatud kirjutas tegelikult tema naine? Ah? (*Joob.*)

SVEN: Goethe on surnud, aga „Faust“ on alles. Mis tähtsust, keda selle autoriks öeldakse.

KIRKE: Just! Just see ongi ebaaus! Ja eriti see, kui inimesed on sellega nõus. Kui keegi ei protesti.

SVEN: Ära joo enam.

KIRKE: Võib-olla jah. Aga ära ütle, et me oleme teiste rahvastega hästi käitunud.

SVEN: Kõik maailma rahvad, välja arvatud eestlased, põevad raskeid vähivorme. Nende ainuke lootus on elada Eestis. Me oleme avanud oma piirid. Immigrantide kvoodid on väga helded.

KIRKE: Ja kui nad lõpuks viletsaks jäävad, saadame nad tagasi nende riikidesse, et Eesti Vabariigi maailma pikim eluiga statistiliselt ei langeks.

SVEN: Aga seni nad siiski elavad. Kauem kui omas kodus.

KIRKE: Ja meie saame kümnete kaupa teenijaid ja seksiorje. Vaata Aaret!

SVEN: Nojah. Aare on Aare.

KIRKE: Nooremad on hullemad! – Ja ikkagi lapsed. Mul on kuidagi kõhe mõelda, et ükski tänapäeva immigrant ei tohi lapsi kaasa võtta ega siin lapsi saada. Et nad peavad jätma lapsed koju surema, kui ise elada tahavad.

SVEN: Muidu poleks siin meie jaoks ruumi. Aga ära muretse. Enamik siia tulijaid on ju noored ja lasteta.

KIRKE: Seda ütleb Annabell ka. *(Paus.)* Mõnikord ma ei taha, et mu lihane tütar on peainkvisiitor.

SVEN: Sa peaksid tema üle uhke olema! Mina igatahes olen. Ta teeb Eestile ainult head.

KIRKE: Me mõistame aastas surma kümme tuhat või isegi kakskümmend tuhat inimest.

SVEN: Nalja teed? Me saadame nad Eestist välja.

KIRKE: Ausam oleks nad maha lasta. Siis nad vähemalt ei piinleks.

(Hakkab valama, pudel on tühi. Kummutab pudelit, see langeb tal käest.)

SVEN *(võtab tal käest)*: Kullakene! Nii kenal päeval nagu täna – ja sina räägid nii hirmsaid asju. Mõtle positiivselt! Sa oled lihtsalt väsinud.

Läheme magama. Me oleme ju vanad. Me ei jaksa enam öö läbi juua ja maailma saatust arutada.

KIRKE: Aga kunagi jaksasime.

SVEN: Me oleme iidvanad. Mina ripun voolikute küljes. Sina oled peaaegu pime.

KIRKE: Ja puusaproteesiga. – Küll ma näen, mis siin on. Sellest lihtsalt ei saa mööda vaadata. Vähemalt mina ei saa.

SVEN: Mine magama.

KIRKE: Ei. Ma ei taha. Mul ei tule und, kui ma kõige selle peale mõtlen. Et me jätame lapsed surema. (*Põlglikult.*) Kõige suuremeelsem riik! Päh!

SVEN: Sa kuuled seda lauset igal aastal. Mis siis nüüd äkki lahti on?

KIRKE: Hästi, ma olen aus! Ma ei eita, et esimesed aastad olin ma õnnelik, et Eestil nii hästi läheb. Et lõpuks ometi oleme ajaloolt revanši saanud. Et me oleme lõpuks ometi teiste rahvastega võrdsed ja isegi neist üle. Ma olin uhke, et need, kes meile seni ülevalt alla olid vaadanud, pidid nüüd alt üles vaatama. Jah, see meeldis mulle nagu meile kõigile. Mäletad, kui õnnelik Annabell oli? Ja et meie majandus muutus, et meie tooteid osteti, et meie kultuuri väärtustati, et meile üldse nii palju tähelepanu pöörati – see kõik meeldis mulle väga! See oli nagu mesi. Aga mingil hetkel ma uppusin sellese meepotti nagu kärbes. Me kõik uppusime. Ma oleks tahtnud appi karjuda, aga oli juba hilja. Me saime ju kõik selle ainult selle eest, et lubasime neil oma maapinnale tulla, küll äri, küll kultuurisidemeid arendama. Ja see poleks veel midagi olnud. Aga siis hakkasime röövima. Lasime Louvre'i aarded Kumusse tuua, nõudsime brittide kroonijuveele. Ja saime ka. Ja ära ütle, et nad andsid need ära vabal tahtel. See oli rööv, kaitsetute vägistamine. Ja see viimane seadus, et lapsi kaasa võtta ei tohi, on õudne. Ja seda avalikult, presidendi kõnes ülistada on küüniline.

SVEN: Magama, magama. Ma pean homme dialüüsile minema ja sul endal on koolis õpilastega kohtumine.

KIRKE: Mul ei tule und. Ma kirjutan presidendile.

SVEN: President on ainult hääletoru, ekraan. Kui tahad midagi muuta, räägi Annabelliga.

KIRKE (*jonnakalt*): Ikkagi kirjutan. Ei, veel parem – palun audientsi.

(*Vaikus.*)

KIRKE: Sven! Ma ostsin vabaõhumuuseumi ära.

TIIT PALU

Olen sündinud Tallinnas 1970. Õppisin Tartu ülikoolis keeleteadust ja lavaka XVII lennus lavastamist. Töötanud olen Vanemuises ja Endlas näitleja, lavastaja ja kunstilise juhina. Ühe aasta olin Ukrainas Lvivi ülikoolis eesti keele lektoriks. Praegu olen Vanemuise draamajuht. Mind on teatris ja muidu ikka huvitanud eesti keeles mõeldud ja kirjutatud tekstid, olen dramatiseerinud ja kirjutanud tekste enda lavastuste tarvis mitmes teatris.

„Lugusid loomadest“

12 stseeni, viie aasta jooksul

Eesti Teatri Agentuuri 2015. aasta näidendivõistluse eripreemia.

Näidendipealkirja neutraalse sõbralikkuse tagant leiame loominguliselt aktiivsete inimeste tänapäevas kulgeva suhtedraama, mis peidab endas mitmeid teravaid pöördeid. Suhtevõimalusi läbi mängides ja traagikasse kaldumata joonistuvad loomeinimeste lood armukolmnurkadeks. Neis muusikaga põimunud kokkusaamistes kortereis, kontsertidel, kohvikuis või konverentsil vahelduvad kultuuri- ja eneseanalüüs ning üksteise leidmised asenduvad otsingutega.

Tegelased:

ANU

TOM, dirigent

EPP, disainer

LUI, ettevõtja

Katkend näidendist:

6

(Tom ja Anu jalutavad mere ääres.)

TOM: Neli asja. Inimene võib lõpmatuseni vaadata volavat vett ilma, et ta tüdineks. Võib vaadata tulle. Võib vaadata pilvi ja metsa, mis tuules liiguvad.

ANU: Mis see neljas asi on?

TOM: Ma ju ütlesin.

ANU: Sa ütlesid vesi, tuli ja tuul. Kolm asja. Pilved ja mets on üks, sest tuul liigutab neid.

TOM: Ma ei taha öelda, et muusika.

ANU: Mina arvan, et neljas on armastus. See teeb kokku vesi, tuli, tuul ja

armastus.

TOM: Sina jälle oma armastusega...

ANU: Sina hakkasid sellest esimesena rääkima. Juba esimesel päeval.

TOM: Selles osas pole midagi muutunud. Ma armastan sind.

ANU: *Ma armastan sind...* Sama tuttav ja kindel tunne nagu keeraks purgile kaant peale... Kuidas saaks selle liigutuse ja need sõnad värskeks ja uueks muuta? Et saaks jälle uskuda.

TOM: Ma proovin... Nagu vördjas: *ma armastan sind...* nagu homo: *ma armastan sind...* nagu inimsööja: *ma armastan sind...* nagu president: *ma armastan sind...* nagu truu koer: *ma armastan sind...* nagu ema: *ma armastan sind...* nagu ülemus: *ma armastan sind...* nagu Jeesus Kristus: *ma armastan sind...* nagu joodik viinale: *ma armastan sind...* nagu lill päikesele: *ma armastan sind...* nagu päike lillele: ...

(Tom suudleb Anu.)

TOM: Teeme midagi.

ANU: Teeme!

TOM: Midagi meeletut?

ANU: Jah!

TOM: Tuleb sul midagi pähe, mida teha?

ANU: Midagi ausat ja halastamatut. Iseenda suhtes.

TOM: Jah! Lähme ujuma.

ANU: Hüppame pea ees tundmatus kohas vette.

TOM: Sõidame lennukiga vastu mäge.

ANU: Laseme ennast koos õhku.

TOM: Laseme vere välja.

ANU: Ütleme välja tõe. Las ainult meri näeb seda ja las tuul kannab selle minema.

TOM: Ja me teeme seda muusikaga. Oota, ma panen telefonist – palun väga! Teeme nii, et oleks dekadentlik, žest ja hoiak peavad olema õiged. Wagner annab meile õige tooni. Läks!

ANU *(täiest kõrist)*: Ma olen hooooor! Ma olen liiiiits!

TOM *(täiest kõrist)*: Ma ainult teeeskleeeen! Mind ei koti tegelikult mitte

miiiiiidagiiii! Mina tahan ainult keppppi saaaada!

ANU: Tom!

TOM: Mis on?

ANU: See on lahe... *(Täiest kõrist.)* Ma olen sammalputs!

TOM *(täiest kõrist)*: Ma olen sammalmunn!

ANU: Ära tee järele. Ole originaalne. Keera muusikat juurde. Muusikat!
Ekstaasi! *(täiest kõrist)* Kas sa armastad mind?

TOM *(täiest kõrist)*: Absoluutselt! Õudselt! Jubedalt! Hirmsasti! Kole väga!

ANU *(täiest kõrist)*: Ei uuuuuuuuuuu! Ei uuuuuuuuuuu!

TOM *(täiest kõrist)*: Minge kõik perse, kuradi vördjad, teie seal laeva peal!

ANU: Nad ei kuulnud. Tom, hüüa neile, et nad kuuleksid tõtt. Aga mitte nende, vaid sinu kohta. Me pidime olema julged ja halastamatud.

TOM *(täiest kõrist)*: Ma olen andetu ja mõttetu! Flötisti tiiiraseed huuuuled ajavad mind kiiiima!

ANU: See juba läheb!

TOM *(täiest kõrist)*: Jumalat ei ole olemaaaaas! Munni-munni-munni!

ANU *(täiest kõrist)*: Ma ei julge elada! Ma ei julge otsustada! Jumal, kus sa ooleeed?!

TOM: Kurat, see on võimas! Eriti Wagneri saatel jumalat needa... Selles on wagnerlikku lähenemist.

ANU: Midagi sellist oled sa ühes intervjuus öelnud: „tänapäeval on keeruline leida õiget wagnerlikku lähenemist“.

TOM: Jah, aga siis, kui ma seda ütlesin, ma ei mõelnud seda tõsiselt. Praegu ma näen, et – inimene on rannal ja karjub tõesid tuulde – et see on võimalik.

ANU: Selleks siis ongi vaja sellist performance´it, et asjad välja tuleks.
(Täiest kõrist.) Mu meees petab mind teise naisega!

TOM: Mis asja?!

ANU: Nali!

KITI PÕLD

Minul kui uudishimulikul koolieelikul ei jäänud märkamata, et TMK kõige esimese numbri kaanele oli trükitud meie linnakese uue teatrimaja foto. Ja sellest ajast on need teatriasjad mind ikka huvitanud. Sajandivahetusel õppisin Tartu Ülikoolis teatriteadust ning töötasin seejärel dramaturgina teatrimajas, tõlkisin ja dramatiseerisin tekste. See kõik oli erakordselt põnev ja sisukas. Aga ikka jäi nagu väheks.

Oma ammust unistust – kirjutada teatritekste – asusin täitma täpselt aastapäevad tagasi, oktoobris 2014, mil alustasin õpinguid Drakadeemias. Kolme mõttelisse osasse jaotatud kursusel valmis iga teema lõpuks üks pikem dialoogiline tekst. Kõik need koolitööd vormisin täispikkadeks näidenditeks ja saatsin ETA võistlusele. Minu tekstid on väga erinevad ja mulle võrdselt olulised. Loodan siiralt, et lavale jõuavad need kõik – nii komöödia „Telefoniraamat“, elulistel teemadel ajapõiming „Monster High“ kui ka mõttedraama „Mata mind kaunilt“. Erinevates žanrites soovin ka jätkata – mul on ideid kirjutamiseks nii lastele kui „suurtele“, nii pikka kui lühikest, nii tõsist kui totakat. Ja kirjutaks ikka kohe nii, et kipitab!

„Mata mind kaunit“

Eesti Teatri Agentuuri 2015. aasta näidendivõistluse III preemia.

Kas satuksime samasugusesse segadusse kui näidendi meestegelane hetkel, mil ta saab teada, et tema abikaasa ja laste ema on mõtteis läbi lavastanud oma matusetseremoonia? Ning on selle kaasteeliste jaoks ka detailselt üles kirjutanud? Oma teemavalikus ootamatu ja üllatav näidend loob vananemise inimlikust protsessist distantseerivas ühiskonnas nii hädavajaliku pausi arutlemiseks. Peensusteni läbipõimitud dialoogi ja mõnusa huumori kaudu kõneleb näidend surmaks ettevalmistumisest ning sellega paralleelselt elust, mis ei lõpe surmaga.

Tegelased:

KRISTIINA, kolmekümnendates õitsev naine; vahepeal vanem

MARKO, neljakümneaastane kena mees; vahepeal vanem

Katkend näidendist:

KRISTIINA: Ma tahan ilusat matust. Loomulikku.

MARKO: Selge. Kas see on kõik?

KRISTIINA: Ei ole. Mul on plaan. Või õigemini, ma olen mingeid asju kirja pannud. Nagu pidepunktid või...

MARKO: Matuse PIDEPUNKTID??

KRISTIINA: Jah. Ühes failis. Sinu jaoks.

MARKO: Tänan! Eee... tänan! Failis? Minu jaoks?

KRISTIINA: Jah, sinu jaoks. Kellele siis veel.

MARKO: Ahah. Saan aru. Sa arvad, et ma ei saa ise hakkama? Et jätad väikesed näpunäited juhuks, kui ära sured?

KRISTIINA: Põhimõtteliselt küll, jah. Miks mitte?

MARKO: Kuule, see läheb nüüd ikka juba imelikuks. See pole võimalik. Kas teil on memmega mingi kokkumäng vä? Meil on tõesti vaja paljudest

asjadest rääkida. Meil on vann välja valimata ja Martina kooliavaldus tegemata. Nii et sinu matuse korraldamine ei ole hetkel esimeses järjekorras. Äkki räägime sellest kunagi hiljem?

KRISTIINA: Millal hiljem siis?

MARKO: No näiteks 30 aasta pärast. Siis võib tõesti olla reaalne oht...

KRISTIINA: Kogu aeg on reaalne oht.

MARKO: Ei ole. See on paranoiline mõtlemine.

KRISTIINA: Miks? Igaüks võib iga päev surma saada.

MARKO: Kuule. Nii ei saa mõelda. Nii et tohi mõelda! Ja sina ei suregi üldse ära. Sa ei tohi. Sest siis suren mina kohe ära!

KRISTIINA: Võib juhtuda. Milliseid matuseid sa tahad?

MARKO: Kuule, sa ootad, et ma ära sureks?? Nagu mu vanaema?

KRISTIINA: Ei. Ma armastan sind. Aga ma tahan valmis olla.

MARKO: Selliseks asjaks ei saa kunagi valmis olla.

KRISTIINA: Saab. Veidike saab. Niipalju kui võimalik... Mingid punkid... Viimne tahtmine... Tead küll.

MARKO: Ma ei taha seda arutada! See on ebanormaalne!

KRISTIINA: Miks? Kõike muud võib arutada, aga mitte seda? Mis siin ebanormaalset on? Sa tahad tuhostamist. See on täiesti normaalne. Ma panen kirja.

MARKO: Ahhaa, avame minu kohta ka faili!! Marko soovis tuhostamist, Marko tahtis kirikuõpetajat, Marko käskis matustel süüa hapukapsast ja sealiha ja magustoiduks kreembrüleed. Aga kui on suvi, siis jäätist!

KRISTIINA: Just nimelt! Seda ma mõtlengi. Mingi nägemus, kuidas võiks olla.

MARKO: See on... haige. Imelik. Sa oled imelik! Kuidas sa saad selliste asjade peale mõelda? Meil on lapsed, me just kolisime, minul läheb firmas hästi, sinul läheb üldse, nagu alati, ülihästi. Ja lastel läheb hästi. Kõik on terved. Kõik on normaalne. Meil on kõik korras!

KRISTIINA: Muidugi on korras. Siis ongi hea mõelda... Kas sa ei mõtle siis kunagi surmast...? Su isa on haige...

MARKO: Mitte nii haige. – Ei, ma ei mõtle!!

KRISTIINA: Kas sa näiteks ei karda oma lapse surma?

MARKO: Millise lapse? Kumma lapse? Issand, millest sa räägid?? Nad on ju terved. Nad on toredad! Nad on ju lapsed! Ma mängin nendega! Ma loen neile raamatut! Ma ei mõtle, kuidas nad kirstus välja näeksid!

KRISTIINA: Siis on hästi.

MARKO: Mis, sina mõtled või?

KRISTIINA: „Koos lapsega sünnib mõte tema surmast.“ Lugesin seda kuskilt.

KATRIN RUUS

Olen 33-aastane. Karm iga. Aga üleelata. Koolides olen õppinud teatriteadust ja stsenaaristikat. Teinud lühifilmi „Foto“ koos Jan-Erik Nõgistoga, lisaks filmid „Hõbepulm“ ja „Kirsitubakas“ koos oma abikaasa Andres Maimikuga. Olen kirjutanud ka varem näidendeid. Neist „Magus eimidagi“ sai 2007. aasta näidendivõistlusel ka kena kolmanda koha. Elus tahan jõuda sinnamaani, et osata armastada. See polegi nii lihtne.

„Poolonu ehk Teekond sinisesse“

Stseenide järjekorda võib tõsta nii, kuid soovi on

Eesti Teatri Agentuuri 2015. aasta näidendivõistluse eripreemia.

„Poolonu“ esimeses stseenis ekraanile ilmuvate ridadega hakkab tekst ennast ise määratlema: *„tõsine draama naisest, kes ei teadnud, mida ta tahab ning kes armast...; tõsine draama naisest, keda armastas; tõsine draama...; mitte nii tõsine draama naisest, kes ei jõu...“*. Sama piirekompav, detailitundlik ja kõike küsimärgistav on ka näidendi peategelane Helen, kelle suhteid erinevas vanuses meestega muudab veelgi raskemalt määratletavaks tema vaimne ebastabiilsus. Aga stabiilsus polegi tema peamine eesmärk, vaid otsing, ja mitte alati õiget valele eelistades, vaid pigem vastupidi.

Tegelasi:

HELEN, 27-aastane

HENDRIK, 35-aastane

MARTIN, 65-aastane

RAIN, 26-aastane, poolonu

KARL, 34-aastane

Psühhiaater, psühholoog, terapeut, administraator, politsei, jt.

Katkendid näidendist:

18. stseen

(Helen ja Martin on madratsil pikali, kõrval veinipudel. Mõlemad on juba parajalt vintis.)

HELEN: Ma lõikan siit madratsilt ühe jupi ära.

(Helen tõuseb, läheb otsib kuskilt lõputu nodi seest suured käärid, asub madratsi kallale. Martin püüab teda takistada, aga Heleni jõud ja tahe on nii suured, et teda ei saa peatada. Ta lõikab madratsilt korraliku tüki küljest.)

HELEN: Iga kord kui ma tulen, lõikan tüki. Kui madrats otsa saab, saab otsa ka meie suhe.

MARTIN: See on julm.

HELEN: Kuidagi peab see ju lõppema.

(Helen lõikab kääridega endalt ka juukseid, Martin tuleb võtab talt käärid ära.)

MARTIN: See ei lõpe. Tule kaissu!

(Helen poeb Martini kõrvale. Joovad veini. Helen tõmbab hammastega Martini pluusilt nõõpe, sööb need ära.)

54. stseen

Kohvik.

HENDRIK: Mul on selle raamatu suhtes tekkinud hirm.

HELEN: Miks?

HENDRIK: Millest see ikkagi on?

HELEN: Poolonust.

HENDRIK: Miks mul on tunne, et see ei ole poolonust?

HELEN: Ma ei tea, miks sul selline tunne on.

HENDRIK: Millal ma lugeda midagi saaksin?

HELEN: Veel pole ju valmis.

HENDRIK: Luba, et sa ei kirjuta midagi meie elust. Oma haigusest. Luba, et mina ei ole seal mingi tegelane. Või, kui olen, et ma olen siis vähemalt naljakas.

HELEN: Ma luban.

HENDRIK: Ära tee seda! Palun!

HELEN: Ma teen, mis ma tahan. Ära hakka mind jälle mingitesse raamidesse panema. Ma luban, et ma ei tee kellelegi liiga.

HENDRIK: Ma ei usu sind. Ma tunnen sind liiga hästi. See üks sinu novell... Seal oli kõik täpselt...

HELEN: Ei olnud. See oli väljamõeldis.

HENDRIK: Igatahes, kui see raamat ilmub. Ma kolin ära Austraaliasse. Ma ei ela seda üle.

HELEN: Elad küll.

HENDRIK: Et siis ikkagi... Kas sa ei arva, et vahel võiks asju välja ka

mõelda. Sa ei pea kõike omal nahal läbi elama ja sellest kirjutama. Kasuta oma fantaasiat, sul on see ju olemas. Mõtle lugusid välja, tegelasi. Sa ju oskad seda. Sa oled ju palju lugenud, filme vaadanud, teatrit.

HELEN: Ma mõtlengi.

(Helen muigab.)

HENDRIK: Miks sa muigad niimoodi. See sinu muie ajab mulle külmajudinad peale.

HELEN: Ära muretse. Kogu aeg.

HENDRIK: Vaata, mis sa Rainiga tegid.

HELEN: Ta ise otsustas nii. Ega ma ei saa sundida. Sealt ei tulnud enam ka midagi põnevat.

HENDRIK: Sa oled julm. Kus sul see julmus tuleb?

HELEN: Ma parem ei läheks süvitsi.

HENDRIK: Keegi peaks ju minema. Leidma üles selle, mis su selliseks on teinud.

HELEN: Inimesed lihtsalt muutuvad. Praegune mina pole ju eelmisest kuidagi halvem. Lihtsalt teistsugune.

HENDRIK: Aga ohtlikum ja ettearvamatum. Mul on keeruline selle teise minaga. Äkki on see lapsepõlvest? Oled sa psühholoogile rääkinud? Äkki oli sul seal mingi trauma.

HELEN: Ma ei usu sellistesse asjadesse. Ja psühholoog on väsinud.

HENDRIK: Ma mõistan teda. Tead, ma vahel vaatan pilte. Neid vanu, kus sa olid armas, heasüdamlik, häbelik ja rõõmus. Minu naine. Värskest abielus. Õnnelik.

HELEN: Ma olen praegu ka õnnelik.

HENDRIK: Seda ma kartsin.

57. stseen

(Ateljee. Helen roomab mööda ateljee mistrat. Püüdlilikult ja aeglaselt.

Küünarnukid puruks. Mängib Amy Winehouse`i „Back to Black“.)

HELEN: See etapp tuleb läbida. Aga läbimõeldult. Mitte kiirustades.

MARTIN: Ma tahan ka roomata!

HELEN: Tule siia. Alustame uuesti. Koos.

(Helen tõuseb püsti, läheb ateljee teise otsa. Martin tema järel. Mõlemad viskavad kõhuli, hakkavad roomama.)

HELEN: Tule, tule! Palju ei ole minna.

(Nad roomavad püüdlilikult ja aeglaselt nagu tõelised sõdurid madratsi poole.)

PIRET SAUL-GORODILOV

Elan Lääne-Virumaal väikeses külakeses, kus on aega suuri mõtteid mõtelda. Kümnekond aastat tagasi, kui kohalik näitering vaevles materjalipuuduse käes, hakkasin oma mõtteid näidendivormis kirja panema. Otsisin edasi võimalusi enesetäiendamiseks ja avastasin värskelt tegutsema hakanud loovkirjutamise koolitusi pakkuva MTÜ Drakadeemia, kust leidsin endale sobiva õppevormi, huvikaaslastega suhtlusringi ning esimesed suuremaid kirjutamisvõimalused.

Koostööd olen tänaseks teinud Tallinna Draamateatris Merle Karusooga ning Tartus noore lavastaja/näitleja Jaanika Tammaruga teatrist Must Kast. Kirjutanud olen nii ajaloolistel- kui ulmeteemadel, aga südamele kõige lähedasemad on siiski sotsiaalseid valdkondi puudutavad kirjutised.

„Tark mees taskus“

Draama kahes vaatuses

Eesti Teatri Agentuuri 2015. aasta näidendivõistluse I preemia.

Maailm, kuhu Sille oma vastsündinud tütreaga kolib, tervitab teda mahlakate karakteritega Eesti külaelust, kus Fr. R. Kreutzwaldi „Tark mees taskus“ järgi oma nime saanud telemängu vaatamine on vaid üks osa kõiki siduvatest rituaalidest. Eluline, mänguline ja südamliku kõrvalpilguga jutustatud lugu ühest tupiktee otsas paiknevast majast, selle põliselanikest ning uustulnukatest, nende üksteisega kokkukasvamisest, äärealadelt äraihkamisest ja otsustest, mis muudavad kõike.

Tegelased: SILLE, JAAK, PETS, ANNA, ANDU, VIIKA

Hääled: Telesaate mängujuht, hommikuraadio mängujuhid

Katkend näidendist:

1. PILT

KUS ON KURVA KODU?

(Sille seisab haigla sünnitusosakonna telerinurgas ja vaatab äraoleva pilguga koridoriseinale kinnitatud värviliselt vilkuvat teleriekraani. Käimas on telemäng „Tark mees taskus“. Laps on haigla läbipaistvas ratastel kärus. Telerist kostab mängujuhi entusiastlik hää.)

MÄNGUJUHT: Täring veereb, veereb... ja Miranda veeretab välja kahe. Pole viga. Tasa sõuad, kaugele jõuad nagu ütles Ja astu nüüd kaks ruudukest edasi... üks, kaks... tubli laps. Küsimus Mirandale.

(Kostab küsimust tähistav köll ning mahe-sügav naisehää) loeb küsimuse ette.)

KÜSIMUS: Milline tuntud Eesti helilooja kirjutas laulu: „Kus on kurva kodu?“

(Sille kõrvale astub isa Jaak ja vaatab ka natuke ekraani.)

JAAK: Sille. Ma panin pulkadega voodi kokku.

(Sille pöördub ja näeb isa. Vaatab teda sama äraolevalt nagu teleekraani.)

JAAK: Vankri jaoks tegin trepile kaldtee. Siis on lihtsam üles saada.

SILLE: Tõesti? Mööda kaldteed üles.

JAAK: Mähkimislaud... kas see läheb vannituppa või kuidas sellega on?

SILLE: Isa, ma pean natuke mõtlema.

JAAK: Täna pidid kodu saama.

SILLE: Kodu?

JAAK: Kõik on olemas. Voodi, mähkimislaud...

SILLE: Kõik on olemas?

JAAK: Kõik, mis minu võimuses. Kaldtee... Lähme nüüd koju.

SILLE: Kodu? Mul on kodu vaja.

3. PILT

KUS ON KORTER NUMBER KAKS?

(Nelja korteriga, kahekorruseline, vana maja. See on justkui neljast teleriekraanist kokku laotud. Ekraanid lülituvad sisse, kui toas toimuvat on vaja näidata. Igast korterist paistab üks ruum, mis on vastavalt elaniku loomusele sisustatud, kindlasti on olemas televiisor. Ees on hooviala, kokkuklopsitud varjualune aialaua ja pinkidega, kus põhitegevus toimub. Sille astub hoovile ja vaatab ringi. Tal on käe otsas kaks pungil kilekotti värskete ostudega. Viika jookseb välja. Näeb Sillet poekottidega, on ühtaegu pettunud ja kergendatud.)

VIIKA: Sotsiaalkorter jääb ülevalt paremat kätt. Anna ja Peeter on mõlemad kodus. Oo, nad saavad jälle toiduabi. Täna nad korra juba said toiduabi. Jaa, te ärge arvake, et me jätame need vanakesed nälga. Ma töotan ju koolisöökla. Toon neile sealt, mis järgi jääb. Ei, te ärge arvake. See on korralik toit. Aga lapsed ei söö kõike ära ja mõni puudub koolist. Kõik kalorit on välja arvestatud, nii nagu ette nähtud. Toidu asemel võiks vald mõne inimese neile aeg-ajalt koristama saata. Teate, haiseb. Anna ei jaksa ja Peeter... Oh, ega siis Pets ometi kaltsu kätte võta. Ma mõtlen, et kõike nad ju saavad. Tasuta elada, ahjupuud, igasugu toiduabi, see väike koristamisteenus...

SILLE: Vabandage, ma otsin korter number kahte.

VIIKA: Seal ei ela kedagi. Liine suri juba kahe aasta eest.

(Paneb kotid maha ja läheb toob turvatoolis magava lapse.)

SILLE: Ma tean. Mina hakkan seal nüüd elama. Koos oma lapsega.

VIIKA: Oh, kui tore. Vald teebki sellest mingi täieliku sotsiaalurka.

Kõigepealt Pets ja Anna, nüüd sina oma titega. Veel ühed täiskustud lapid. Ise oled muidugi lastekodust. Ma tean küll, mingid õnnetud suunatakse siia. Ela, katsu jalule saada. Küll sa varti näed, mis tunne on oma külalistele tutvustada: teisel korrusel elavad mul Kuuli Peeter ja Anna Munn.

SILLE: Vabandust...

VIIKA: Jah, sa kuulsid õieti. Annal on selline perekonnanimi. Kohe on omal ka märk küljes. Muide, mina käin tööl, maksan korralikult makse. Neid makse, millest sinusuguseid pärast poputatakse.

(Tuleb Jaak, suur mähkmepakk käes.)

JAAK: Vaatasid üle?

SILLE: Naabritega tutvusin.

JAAK: Ja-jah. Olen süüdi. Oleks pidanud varem siin käima. Kus ma teadsin, et käiku läheb. Tuulutame, kütab natuke, et rõskus välja läheks. Homme võtab tööriistad kaasa...

SILLE: Ma jään kohe siia.

(Võtab võtme, lapse ja läheb sisse. Alumises paremal korteris süttib tuli. Sille jõudis koju.)

JAAK: Tegin kaldtee vankri jaoks ja tema jääb siia. Kodus on kõik ometigi olemas.

VIIKA: Kus?

JAAK: Ilus maja, valgest silikaadist, graniitkrohv, punane kivikatuskatus. Ise ladusin. Seinad ja katus. Kivi kivi peale. Pool elu ehitanud, parandanud. Tema tuli siia.

VIIKA: Sotsiaalkorterisse?

JAAK: Liine tädi korterisse. Sille päris selle. Mõtles küll vallale jätta, aga viivitas selle asjaajamisega.

VIIKA: Kaks aastat seisis tühjalt.

JAAK: Minu viga. Muidugi, oleks pidanud tulema. Tühjaks tegema.

Tuulutama, kütma, koristama.

(Jaak võtab kotid ja astub sisse.)

6. PILT

SILLE!

(Neljase majaklotsi paremalt alumine sahtel lööb helendama.

Sillel on laps rinna otsas. Vasak käsivars on hõivatud. Teise käega võtab telefoni, kontrollib, kas see töötab. Lappab sealt pöidlaga infot, käänates kätt ebaloomulikuks. Vahepeal tõstab justkui kuulatades pea. Paar korda tõuseb järsku koos lapsega ning läheb aknale vaatama, naaseb tühja pilguga. Tõstab lapse teise rinna otsa. Püüab vasaku käega telefoni lapata. See ei õnnestu kuidagi. Paneb telefoni lapiti lauale ja lappab seda. Tõstab jälle järsult pea, kuulatab. Jookseb aknale. Naaseb kohale. Istub ilmetu ilmega. Laps laseb rinnast lahti. Sille vaatab last...tõstab silmade ette, vaatab... kallistab. Lükkab telefoni tagantkätt laualt maha.)